

מסורת הש"ס

(א) [תנא דא] יב. ע"ש שזהו
דעת ב"ש אבל ב"ה
אומרים ארץ נברא
[תחתה], (ב) [תנא דא] יא. ע"ד
(ג) [אבות ריש פ"ד
ע"ש], (ד) [נ"ל שמונה],
(ה) [דמא ליתא]

הקורות הב"ח

(ב) גמ' ואי חד מינייהו
נפיש לא נכחונ סרווייהו
אלא הווא דנפיש:

תורה אור השלם
(א) פי כנבט שמים על
הארץ ובר חסדו על
ידי: (השלם ק, יא)

הרחיק ממנו את
פשיעו: (תחלת סג' יב')

וְאַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּרַאשִׁית
אֵלֵינוּ אֵת הַשְּׁמַיִם

$\frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$

(ד) וְהָאָרֶץ הַזֶּהָ תִּהְיֶה
לְבָהּ וְחֶשֶׁד עַל פְּנֵי
תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם:

(ה) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אֹר וַיְהִי אֹר:

[בראשית א, ג]

רבינו-גרשום

[illegible]

גדופא דאמינא: כלום
מלכות ורשעות.
חמורד שררה ושושנות
ישיבא לכך אל יגיבא
ועתה וישע טובה
לבינא אדם זהו שבהו לפי
שכר שהוא הדין אין
יכול כיין להרע או
להטיב אדם ועתה נכתר
אדם טוב אם לאו:
מה דין אתרסיתון
יפילן. מדוע אינכם
מורים לנו ולמה לא
למכור שפלים והלא תראו
אחתם שפלים ואנחנו
שלמים ושרים: אמרו
לה סטנא צנא. כלומר
את תמנה על זה שהשפן
אדם צנא שמעתי אתם
יחזקו לנו ואלו למת

וירידם לגיהנם: **הא** אבא ק
שירצה: **אבל** לא יאי למל
בהכר. **שהולכין** כשאדם
ותפוז

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד

לב.

שיימה מקובצת

ב למעבר רחוק אמרו:
ג גבר חסדן על יד יראו
 וסתר: בן חסדן מרוד
 ממעבר הרחוק ממנו לא
 שפוט: **ד** ידוע להם כי
 חזיריה נכסר
 כי: **ה** ליה ירלם
 אתי
 לשלוח: מה הפעלה מה
 למסח: מה לפנים מה
 לאחור: מעקרו: **ו** קדק
 משיל: כיון: **ז** ליה איה
 כסח: מה הדרה את ר
 נסח: **ח** יסית את
 עצמו: **ט** להן נסח:
 חיבת את אבא נסח:
 ארצו: **י** ארצו
 מנכא: חסדן שדרי נסח:
 מה אביד: **יא**
 ורובס: **יב** חסדן נא
 באמצע: **יג** שמיס
 נכא: חסדן תכאח
 ליש: **יד** חסדן שפי
 איה: **טו** ארצו
 תאחז ארצו: **טז**

פי' הרמ"ש

הבן מסתכלין בן
 פון שטערקן זיגער און
 דרוקן אויף זיין ארם
 מומש
 כל כך חזק שטייעט ווייל
 האסלעך דא
 לשטערמל (צ"ל א)
 (שטעט)
 און קרינעט אויף זיין חורבן
 מ'זאגט דאך **ה'הריא**
לא כפי ידיו מיד.
 ופ' שוואר עומד כנגדו
 אין דער מכה פון
 הענט ארע מכהה מאר
 וועגן זיין ארע
 כלל כשעמד בין
 מורה למעמד הריט
 גענוגט וועקט פון
 זינע וועכה אויף אהרע:
 א למעלה מרקיע שכל
 ראש החיות: ומה
 צ"פ. מאלן וועהס:
 כל **ה'שמים** וכל מלאכי
 השמים יעמדו וכל לאמר
 [מן] למלחמה וכל
 למעבר ללא מה לפנים
 כעמד כריחם העולם וכל
 לאמר אחר שכלה
 השמים: **והשמים**
יברכו למחשבו ולבשרם
 כדכתיב טוב ארך אפים
 גמול: **ה'שמים** ברוך.
 מ'ענדט זיך לזקן פון
 גמולן פון זינע שמש
 וכל עמל פון זיין
 לעבן ואל מורה און שאלט
 א **ימים אביב**.
 ערע מלאכה דר להיתח
 מולחם [אל יאמר און
 מלאכה] וואס
 לא יתקון אל כשר [אחר]
 מנהיגים וגם (ימות)
 יעשר כל כשרו לעולם
 ומה ואל ימים נעשים
 וימים: **ה'ה'ה'ה'ה'**
שמים ירח און
 שטערנען: **שמים** ירח
ושמים שטערנען
 פון הרשות פון עינעל פון
 א וסדוריו פון ארע
 שטערנען ווערן גענוג:
ירחם מלאך ווערן
 יתקרב לען ירח
 עמל עינעל טועט לעולם
 ע"י שיער געט אל אהרן
 און אל דר תבנה ירח
 יבנה לעלן ווערן
 און אהרן ירח
 וועל רוח ואל ירח מקרב
 אל דר. ירח מכלו
 ווערן לעלן געלויבט
 טועט עס אל אהרן
 טועט עס שטערן
 כעמד געלויבט
 אהרן ירח טועט
 אהרן ירח טועט
 אהרן ירח טועט
 אהרן ירח טועט

לעשות טובה לעולם
רישיתון לקבלתו. ומה זה
דולה והממשלה כו':
גילדנא
(ג) ש"ל מחתנים בנא.

יר בשביל אנשי העיר וידבר עליהם
 וזו יבאזו בני העיר לעזבו: ביטא יא
 קום טוב לגור בם אז ביעשה השני לו
 ביתבא דעתיהו. אין דעתן מיושבת בזה
 עד שירדו ליבשה: אין דין מנבז מפי
 חכמי. ¹² אחה חכם חכם יותר: בולא
 בהא פתגמא. כן כלנו חכמי ואין
 חכם זה מזה שהי כלנו הסכמנו לדעת
 אחד: אמר להן מה דין אתריסתון
 קבלי. מה זה שאתם עומדים נגד
 ירכנס ממזיקים יראתנו הלא אתם
 דועים כי אנחנו הרבים ואתם תחתיו.
 אתריסתון לשון תריס ומגן: אמרו להם
 שפגמא נהו. זו יאנה רליש שהי רליש
 רואים בכל יום שהשטן הוא נטח ומטעה
 בני האדם חף אתם אל תתמהו על
 שאנו תחתים: אמר להם. שוטים אתם
 שאתם ממזיקים ויראתם ששם ארלה
 אהרוג אתכם בגזרת מלכם שאני
 מלך ואצקש לשאר מלכים שאהפסם
 אחי שמיני על רשות להרוג אתכם:
 אמרו לו שילמדו ביד מלכות ולא יאי
 למלכא בוב. כלומר בדרך הממשלת
 לעשות שאתה מלך ושר לכל בך
 נתמתנו שהנעתתם שלא תעשה עמנו
 רעה ואין נאה למלך לדבר שקר שגא'
 חף כי לנדיב דבר שקר (משלי ח):
 מיד אביש ידעך. הלכך חולס לבושי
 ארמנו ויטע רבד וזב על נוארם:
 אמר להם בעינא דאיהו. רואה אני
 לילך למדינת אפריקא: אמרו לא מציית
 אדלת. איך יכול ללכת שםי חשך
 באמצע הדרך מקום שיט בו חשך בין
 ביום בין בלילה ואין שום אדם יכול
 לעטר אותו הרים: אמר להם לא מצי
 דלא איתנא אבטוהי הכי משייאלא מני
 אעביד. תקעמי עצמי ללכת שם אמתו
 הכי ובשביל שתקעמי עצמי אני שואל
 לכם עלה מה תקמיני ובאיהו ענין אוכל
 לעצור: אייתי המרי יובאי דפרשי
 בהבדא. בנה תמורים גדולים ממנרים
 שידועין ללכת בחשך. דפרשי כמו (פסחים
 יא ק) הנהפס ויולא בערשתי: ואיתי
 קיבורי דמותי וקבור בהאי גיסא. וקבור
 נהאי גיסא בעצרך וכשתחזור למקומך ¹³
 [תאחז] באותן קיברי דעשבילם תשוב
 למקומך על פי קיברי עד שתגיע
 למקום שנקשר ואז תהיה במקומך:
 עבד הכי כי בטא להוואו מחווא דבולא
 גשי. כל היום הנהיג הכרך כי רליש
 נשים: בעא למעבד קרבא. רליש לעשות
 עממן מלחמה: אמרו לו. הנשים אי
 קטלת לן יאמרו נשי קטיל כלומר זו
 אינה גברה אם תלחם עמנו שהי אם
 תהרוג אותנו יאמרו העולם שיטמנו
 דבר נשים הרגו זו אינה גברה ואם
 אנו נהרגו אותך יאמרו הנשעמים כמה
 גרוע מלך זה נשים נתחברו עלי
 והרגוהו מוטע שמעט את עצמך ולא
 תלחם עמנו פן תהיה לבז: אמר להן.
 הריני שומע לעצמכם ולא אזיק לכם
 והביאו לי לחם לאכול: אייתי לה
 נהמא דדהבא אפתורא דדהבא. הביאו
 לו לחם של זהב ומה על שולתן של זהב:
 אמר

שֶׁאֵין דַּעַת יוֹרְדֵי הַיָּם מִיוֹשֶׁנֶה עַד שִׁיעָלוֹ לִיבְשָׁה: כּוּה אַחֲרָיִם
הַחֲנָנִים ז' וְלֹא לִיכְלִין וְשׁוֹחֲזִין עֲמֻט וְאַחַם רוֹאִים שְׁלֹו הַ
(ז' וְנִל שֶׁ"ל ד"ה מֵה לְמַעְלָה. לְמַעְלָה כְּרִי)

תמיד ויעבד טיבו עם צני
המלך שלם להכבד עולו עלי
למידר או ביבשתא. צלחה
ביבשה: דהא כל נחותי ימא

וארץ רחוק או ממורה למערב
וזורה למערב תדע שהרי חמה
וסתכלין בה חמה במערב הכל
חמה באמצע רקיע אין הכל
והחכמים אומרים זה זה כאחד
כנבזה שמים על הארץ ^(ג) [וגר']
ממערב ואי חד מינייהו נפיש
ויייהו כי ההוא דנפיש ואלא חמה
מט אין הכל מסתכלין בה משום
לא כפי ליה מיד אמר להן שמים
או הארץ אמרו ^(ד) שמים נבראו
בראשית ברא אלהים את השמים
והארץ וברא תחלה או חשך
אז דא אין לה פתר ונימרו ליה
תחלה דכתיב ^(ה) והארץ היתה תהו
והדר ^(ו) ויאמר אלהים יהי אור ויהי
ימא אתי לשיולי ^(ז) מה למעלה
לפנים ומה לאחור אי הכי שמים
ליה ^(ח) מעיקרא סבור אקראי
דקא ^(ט) שייך כיון דרחו דקתדר
אנימא ליה דילמא אתי לשיולי
ה למטה מה לפנים ומה לאחור
מתקרי חכים אמרו ליה ^(י) איזהו
ת הנולד אמר להם אידין מתקרי
איזהו גבור הכובש את יצרו
מתקרי עשיר אמרו ליה איזהו
תחלקו אמר להן מה יעביד איניש
ה ימית ^(יא) עצמו מה יעביד איניש
עצמו אמר להן מה יעביד איניש
יתא אמרו יסגי מלכו ושלטן אמר
מדידכו ירחם מלכו ושלטן ויעבד
ינשא אמר להן בימא יאי למידר
אי למידר אמרו ליה ביבשתא
הא כל נחותי ימא לא מיתבא
וסלקין ליבשתא אמר להן אידין
יור אמרו לו כולנא כהרא שוויין
א דאמרת לנא כחד פתרנא כך
דין אתריסתון לקבלי אמרו ליה
אמר להן ^(יב) הא אנא מקטילנא
ולכין אמרו ליה שלטן ביד מלכא
א כוז מיד אלביש יתהון לבושין
י מניכא דדהבא על צואריהון
א דאיול למדינת אפריקי אמרו
אולת דפסקי הרי חשך אמר להן
אולינא אמטו הכי משיילנא לכו
ביד אמרו ליה אייתי חמרי לובאי
א ואייתי קיבורי דמתני נקטו
וכי אית ^(יג) (באורחא) וקטרו
לאתוך עבד הכי וואל מנא
א דכוליה נשי בעי למיעבד
אמרו ליה אי קטלת לן יאמרו
קטילנא לך יאמרו מלכא
אמר להן אייתו לי נהמא
מא דדהבא אפתורא דדהבא

להמית מי
לו: דפרשי
קום האורה

רחוק, כלומר לזיה רחוק יותר: אמרו
ר' משמים לארץ: ותדע שזהו המזהב
באמצע קיץ אין הכל מסתבין, ולמה
במערב היא רחוקה ובשמל היא רחוקה

האורה מוקפת לעינים
גם הרקיע קרובה
שאלו יכולין לראות:
יתם שוה. כדמוכמי
ואמר בגבוה שמים
אחד אמר ברהוק
לא היתה מדתן
עבר רחוק יותר למה
במדה לא היה לו
בזה אלא ודאי שיהיה
חזק את שמיך: אלא
באמצע הרקיע אין
כמו שחס ממסתכלין
ממערב: משום דקאי
אין עומדת ולא כפי
אורה מזהיר ומזיק
ס: אמר להם שמים
אמר לו ארץ ושמים
נאמרו בראשית ברא
אלהם שמים קדים:
כלומר אחו נברא
אף ליה פתח.
אין שום אדם בעולם
פירך הש"ס ואמאי
דא לית אף פתח:
דא פסוק דחשך נברא
על פני מהם והדרי
אין אלהם חשך קדים:
הרי אלהם לשיוול
מטהם והילכך השבי
ת ליה פתח וימנע
ממעשה בראשית:
אין מנעו מלהשיב
השבי לו השמים
היה להם להשיב כלום
כ': משקרא סברי
א. דקא משאלו ולא
תח ממעשה בראשית
האלהם מין דחור
מי מיתקרא חסכ:
המנן מלגז מה
דחת שעתידים לנא
אף יצרו. נא לרי
יצרו ומלגז ממנה:
השנות לו המקום:
ישפיל את עצמו:
היה את עצמו ומתקן
ת עין רעה ויקנאו
וכמיהם שאדם הרועה
עצמו ורחמנו עליו
הרעה ומגאזי ימנע
לגרו ימיו וימות בלא
ישאלו. ויתקבלו
אין אף אדם רגיל
אדם מקנאם כי נמי
שונאים אותו ואת
אם מיידיבו. חכמתי
מי יועיל עשה טובה
לגל לפני הבריות ואחו
לשטון וידבר עמהם

יין. שהשבתנוי דבר בויון: אמרו ליה שולטן ביד מל
לכזב שכך הבטיחם תחלה שלא יכעס מכל מה שישו
ידי דמתני. סיסין של חבלים: וקטר בהאי גיסא.
תוכל לחזור דרך החבלים ולא תטעה בחשך:

מִן הַשָּׁמַיִם לְאָרֶץ
לְמַעַבְרָה. רְחוֹק י
מִפְּתַח־בָּיִת בַּהּ הָיָה
כְּשֶׁהָיָה בְּזוֹרָח אֶ

להסתכל בה
אצל כשהיא נאל
ואורסה מזויר כ"ו
הב"א זה זה זה
קצ"ל: כתוב אחר
על: מה הארץ ובתו
מורה מעצרה.
שזה אלה מזרח ו
אחז הכתוב נמוז
כלל לומר אלה ה
שמן נמדה לכך
אין טעם חמה
הכל מעצמתי
כשהיא נמזהר א
גלויא. גלויא
לה מידי וכשכל
לעינים המצפיות
נבאור תחלה. כ
י"ב כחמד נבאור:
אליהו את השמי
אור נבאור תחל
תחלה: מילתא
דבר זה ששאלת
שידע לפותרה:
השיב ליה מילתא
ולפרוץ דיה. מן
תחלה שנאמר ות
יאמר אליהם יחי
סברו אי אמרו
מה למעלה ומה
ליה מילתא דא
ולא ישיאלע דא
אין הבי. דכשכל
תחלה נמי אמר
נבאור תחלה לא
משום דילמא אחר
אקראי בעצמה
ישוב עוד לשאל
לכך יוכלם להש
וכי: אידיון אחר
הרואה את הגני
שעמיד להיות
ומזהר מסן: ה
עפרה וככס אחר
השמה בחלקו. מ
ישא את עצמו
ידיה את עצמו.
ק יתנו זו הנ
זי וימות ולימדון
שימיה ישיכל אחר
הנציות ויחיה שמי
אחז עמנו שלא
על: יפנא מדי
דבריו ויאכסה זו
לדבר עם מלמס
אדם ומתוך כך
מעשיו: ידי ע
גדולה משלס
שעל ידה יסא ממ
ענה ירחם מדי

ונתן להם גאולה ולסוף
יורדים לגיהנום: הא אבא קטילנא לבון בגזרת מו
שירעה: אבל לא יאי למלכא כדיב. לא נאה למי
בהברא. שהולכין כשאדם מדבר להן: ואייתי ק
ותפוס בראשי החבליים ותל